

GUIA DE L'ESTUDIANT 2012-2013

FACULTAT D'EDUCACIÓ, TRADUCCIÓ I CIÈNCIES HUMANES
**MÀSTER UNIVERSITARI EN EDUCACIÓ
INCLUSIVA**

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	1
FACULTAT D'EDUCACIÓ, TRADUCCIÓ I CIÈNCIES HUMANES	2
CALENDARI ACADÈMIC	4
PLA D'ESTUDIS	5
ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DEL MÀSTER	7
Condicions, Eines i Recursos per Atendre la Diversitat a l'Educació Primària	8
Desenvolupament Curricular i Organitzatiu per Atendre la Diversitat a l'Educació Secundària	12
Educació i Inclusió	15
Educació Inclusiva en l'Àmbit Escolar	17
Educació Inclusiva en l'Àmbit Social	20
L'Estructura i l'Organització dels Suports a l'Escola Inclusiva	23
La Investigació Educativa des de la Perspectiva Metodològica Qualitativa	25
La Investigació Educativa des de la Perspectiva Metodològica Quantitativa	27
Desenvolupament Infantil i Atenció Primerenca	29
Dinàmiques Socials i Educatives d'Atenció a la Diversitat	31
Ensenyament i Planificació Multinivell	34
Estructuració Cooperativa de l'Activitat a l'Aula	38
Integració Social de Col·lectius amb Risc d'Exclusió	41
Pràctiques Externes	43
Transició a la Vida Adulta i a la Vellesa	44
Treball de Fi de Màster	46
ASSIGNATURES D'ESPECIALITATS	48
Investigació en Estratègies i Recursos per Atendre la Diversitat	49

PRESENTACIÓ

En nom de les persones que formem l'equip de deganat, del professorat i del personal d'administració i serveis d'aquesta Facultat, em plau donar-te una cordial benvinguda, tot esperant que el contingut d'aquesta Guia de l'Estudiant t'orienti i t'acompanyi al llarg del curs.

En aquesta guia hi trobaràs tant informacions bàsiques sobre els teus estudis, com la manera d'accedir a altres informacions que no hi figuren de forma completa. Hi podràs consultar el calendari acadèmic, el pla d'estudis del grau que curses, la metodologia emprada, el sistema d'avaluació i l'accés als programes de les assignatures de la teva titulació.

També és important que tinguis en compte que, en el Campus Virtual al qual pots accedir a través del portal web de la Universitat de Vic, pots trobar altres informacions acadèmiques: la normativa acadèmica, els horaris de curs, les qualificacions de les assignatures i com fer diversos tràmits acadèmics.

Finalment, només et volem fer saber que el personal d'administració, el professorat, l'equip de deganat de la Facultat i, d'una manera més particular, la persona responsable de coordinar els estudis del teu grau, estem a la teva disposició per orientar-te i acompanyar-te durant tot el curs i tots els anys que estudiaràs aquí.

Francesc Codina i Valls
Degà de la Facultat

FACULTAT D'EDUCACIÓ, TRADUCCIÓ I CIÈNCIES HUMANES

Estructura

La Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic ofereixen els ensenyaments següents:

Grau en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Grau en Educació Social

Grau en Mestre d'Educació Infantil

Grau en Mestre d'Educació Primària

Grau en Psicologia

Grau en Traducció i Interpretació

Diplomatura de Biblioteconomia i Documentació

Segon cicle de la Llicenciatura de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Segon cicle de la Llicenciatura de Traducció i Interpretació

Màster en Educació Inclusiva

Departaments

Les unitats bàsiques de docència i recerca de la Facultat són els Departaments, que agrupen el professorat d'unes mateixes àrees. Actualment hi ha set departaments:

Departament de Didàctica de les Arts i de les Ciències

director: Jordi Martí i Feixas

Departament de Ciències de l'Activitat Física

director: Eduard Ramírez i Banzo

Departament de Filologia i didàctica de la llengua i la literatura

directora: M. Carme Bernal i Creus

Departament de Pedagogia

director: Joan Soler i Mata

Departament de Psicologia

director: José Ramón Lago Martínez

Departament de Traducció, Interpretació i Llengües Aplicades

director: Marcos Cánovas Méndez

Òrgans de govern

El Consell de Direcció

És l'òrgan col·legiat de govern de la Facultat. Està constituït pels membres següents:

El degà de la Facultat, que el presideix
La resta de membres de l'equip de deganat de la Facultat
Els directors de Departament

L'Equip de Deganat

S'encarrega de la gestió ordinària en el govern i administració de la Facultat i està format pel degà, el vicedegà, la cap d'estudis, els coordinadors de titulacions, la secretària de deganat i la responsable de la secretaria de centre.

Francesc Codina i Valls, degà
Josep Casanovas i Prat, vicedegà
Lucrecia Keim Cubas, cap d'estudis
Berta Vila i Saborit, coordinadora dels estudis de Mestre d'Educació Infantil
Teresa Puntí i Jubany, coordinadora dels estudis de Mestre d'Educació Primària
Rosa Guitart i Aced, coordinadora dels estudis d'Educació Social
Eduard Comerma i Torras, coordinador dels estudis de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport
M. Teresa Julio Giménez, coordinadora dels estudis de Traducció i Interpretació
Mila Naranjo i Llanos, coordinadora dels estudis de Psicologia
José Ramón Lago i Martínez, coordinador de màsters

CALENDARI ACADÈMIC

Calendari acadèmic 2012-2013

Inici de les classes:

Primer curs: 24 de setembre de 2012 (Acollida)

Segon, tercer i quart curs: 12 de setembre de 2012

Docència:

Les 36 setmanes del curs acadèmic es distribuiran entre el 3 de setembre i el 28 de juliol.

Les 30 setmanes de docència es distribuiran entre el 3 de setembre i l'1 de juny.

Els ensenyaments de Màster i de Formació Continuada podran allargar aquests períodes.

Vacances de Nadal:

Del 22 de desembre de 2012 al 5 de gener de 2013, ambdós inclosos

Vacances de Setmana Santa:

Del 25 de març a l'1 d'abril de 2013, ambdós inclosos

Dies festius:

Del 22 de desembre de 2012 al 5 de gener de 2013, inclosos

Del 25 de març a l'1 d'abril de 2013, inclosos

Divendres 12 d'octubre de 2012 - El Pilar

Dissabte 13 d'octubre de 2012 - No lectiu

Dijous 1 de novembre de 2012 - Tots Sants

Divendres 2 de novembre de 2012 - Pont

Dissabte 3 de novembre de 2012 - No lectiu

Dijous 6 de desembre de 2012 - La Constitució

Divendres 7 de desembre de 2012 - Pont

Dissabte 8 de desembre de 2012 - La Puríssima

Dimarts 23 d'abril de 2013- Sant Jordi

Dimecres 1 de maig de 2013- Festa del treball

Dilluns 20 de maig de 2013 - Segona Pasqua (festa local pendent d'aprovació)

Dilluns 24 de juny de 2013 - Sant Joan

Divendres 5 de juliol de 2013 - Festa Major (festa local)

Dimecres 11 de setembre de 2013- Diada Nacional

Observació: Aquest calendari està supeditat a la publicació de les festes locals, autonòmiques i estatals.

PLA D'ESTUDIS

Tipus de matèria

Obligatòria (OB)

Optativa (OP)

Treball de Fi de Màster (TFM)

Pràctiques Externes (PE)

Mòduls	Matèries	Assignatures	Crèdits	Tipus	Curs
Educació Inclusiva: Principis i Fonaments	Educació Inclusiva: Principis i Fonaments	Educació i Inclusió	3,0	OB	1
		Educació Inclusiva en l'Àmbit Escolar	3,0	OB	1
		Educació Inclusiva en l'Àmbit Social	3,0	OB	1
Actualització en Investigació	Actualització en Investigació	La Investigació Educativa des de la Perspectiva Metodològica Qualitativa	3,0	OB	1
		La Investigació Educativa des de la Perspectiva Metodològica Quantitativa	3,0	OB	1
		Investigació en Estratègies i Recursos per Atendre la Diversitat	3,0	OP	1
		Investigació en Organització del Centre i Atenció a la Diversitat	3,0	OP	1
		Investigació en Atenció a la Diversitat durant el Cicle Vital	3,0	OP	1

Mòduls	Matèries	Assignatures	Crèdits	Tipus	Curs
Organització del Centre Escolar des d'un Enfocament Inclusiu	Organització del Centre Escolar des d'un Enfocament Inclusiu	L'Estructura i l'Organització dels Suports a l'Escola Inclusiva	3,0	OB	1
		Condicions, Eines i Recursos per Atendre la Diversitat a l'Educació Primària	3,0	OB	1
		Desenvolupament Curricular i Organitzatiu per Atendre la Diversitat a l'Educació Secundària	3,0	OB	1
Planificació i Organització de la Intervenció Educativa amb Alumnes Fills de Famílies Immigrants i amb Alumnes amb alguna Discapacitat, des d'un Enfocament Inclusiu	Planificació i Organització de la Intervenció Educativa amb Alumnes Fills de Famílies Immigrants i amb Alumnes amb alguna Discapacitat, des d'un Enfocament Inclusiu	Dinàmiques Socials i Educatives d'Atenció a la Diversitat	3,0	OB	1
		Ensenyament i Planificació Multinivell	3,0	OB	1
		Estructuració Cooperativa de l'Activitat a l'Aula	3,0	OB	1
L'Atenció Socioeducativa de Persones Vulnerables a Processos d'Exclusió durant el Cicle Vital	L'Atenció Socioeducativa de Persones Vulnerables a Processos d'Exclusió al Llarg del Cicle Vital	Desenvolupament Infantil i Atenció Primerenca	3,0	OB	1
		Transició a la Vida Adulta i a la Velleja	3,0	OB	1
		Integració Social de Col·lectius amb Risc d'Exclusió	3,0	OB	1
Pràctiques Externes	Pràctiques Externes	Pràctiques Externes	6,0	PE	1
Treball de Fi de Màster	Treball de Fi de Màster	Treball de Fi de Màster	9,0	TFM	1

ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DEL MÀSTER

Condicions, Eines i Recursos per Atendre la Diversitat a l'Educació Primària

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- M. Rosa Rosselló Ramon

OBJECTIUS:

L'assignatura s'ubica al mòdul 3 del Màster en Educació Inclusiva que duu per títol "Organització del centre escolar des d'un enfocament inclusiu". És una assignatura obligatòria de 3 crèdits.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Identifica els elements que faciliten els processos d'aprenentatge al llarg de l'etapa de primària
- Dissenyà processos d'intervenció educativa i de millora en resposta a diferents necessitats educatives, derivades o no de condicions de discapacitat
- Mostra capacitat per liderar processos de canvi i millora vinculats a l'educació inclusiva
- Selecciona el conjunt de serveis i recursos específics davant l'atenció a diferents necessitats educatives durant l'etapa de primària
- Reflexiona entorn les pròpies actituds i destreses personals en el treball diari a l'aula i als centres
- Planifica accions de millora segons el paradigma de la inclusió per tal de fer avançar les pràctiques educatives

CONTINGUTS:

---

1. Estratègies organitzatives i metodològiques per a atendre a la diversitat: presència, participació, progrés i autonomia.
2. El currículum comú com a referent per atendre a tot l'alumnat.
3. Peculiaritats i perspectives d'atenció a la diversitat en l'etapa d'educació primària: bones pràctiques d'educació inclusiva.
4. La inclusió com a procés d'innovació i millora a l'escola.

AVALUACIÓ:

- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
- Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
- El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Escudero Muñoz, J.M. (2009). *Buenas prácticas y programas extraordinarios de atención al alumnado en riesgo de exclusión educativa*. Profesorado. Revista de currículum y formación del profesorado, 13. <http://www.ugr.es/local/recfpro/rev133ART4.pdf>

Complementària

- Ainscow, M. (2001) *Desarrollo de escuelas inclusivas. Ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares*. Madrid: Narcea.
- Ainscow, M.; Hopkins, D. et al. (2001) *Hacia escuelas eficaces para todos. Manual para la formación de equipos docentes*. Madrid: Narcea.
- Aldámiz-Echevarría, M.M.; Alsinet, J.; Bassedas, E.; Giné, N.; Masalles, J.; Masip, M.; Muñoz, E.; Notó, C.; Ortega, A.; Ribera, M.; Rigol, A. (2000). *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat*. Barcelona: Graó.
- Arnaiz P. (2003) *Educación inclusiva en una escuela para todos*. Málaga: Aljibe.
- Booth, T.; Ainscow, M. (2002). *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva*. Santiago: UNESCO
- Cardona, C.; Chiner, E. (2006). *Uso y efectividad de las adaptaciones instructivas en las aulas inclusivas: un estudio de las percepciones y las necesidades formativas del profesorado*. Bordón, 58 (3), 287-306.
- CAST (2008). *Guía para el Diseño Universal de Aprendizaje. Versión 1.0*. Wakefield, MA: Author
- Collicott, J. (2000). *Posar en pràctica l'ensenyament multinivell: estratègies per als mestres*. Suports, 4(1), 87-100.
- Decreto 39/2011 de 29 de abril, por el cual se regula la atención a la diversidad y la orientación educativa en los centros educativos no universitarios sostenidos con fondos públicos. BOIB Nº 67 (5-5-2011).
- Echeita, G. (2009). *Los procesos de inclusión educativa desde la Declaración de Salamanca*. Dins C. GINÉ (coord.), *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado* (25-48). Barcelona: ICE UB-Horsori.
- Escudero Muñoz, J.M. (2011). *Dilemas éticos de la profesión docente*.
- Escudero, J.M.; Martínez, B. (2011). *Educación inclusiva y cambio escolar*. Revista Iberoamericana de Educación, 55, 85-105.
- Essomba, M.A. (2009) *10 ideas clave para la gestión de la diversidad en la escuela*. Barcelona: Graó.
- FEAPS (2009). *Guía Reine. Reflexión ética sobre la inclusión en la escuela*. Madrid
- Fernández Batanero, J.M.(2009) *Un Currículo para la Diversidad*. Madrid: Síntesis.
- Florian, L.; Rouse, M.; Black-Hawkins (2011). *Researching achievement and inclusion to improve the educational experiences and outcomes of all learners*. Aula, 17, 2011, pp. 57-72
- Garcia Pastor, C. (2002). *¿Sobre que investigamos en educación especial?*. Dins D. Forteza i M.R. Rosselló (coord.), *Educación, diversidad y calidad de vida* (263-276). Palma: Servicio de Publicaciones de la UIB.
- Giné, C. (Coord.) (2009) *La Educación Inclusiva: de la exclusión a la plena participación de todo el alumnado*. Barcelona: ICE-Horsori.
- *Guía Inter. Una guía práctica para aplicar la educación intercultural en la escuela*. Proyecto INTER, Sócrates Comenius 2.1, n. 106223 – CP – 1 – 2002 – 1 – COMENIUS – C21

- Gutiérrez i Restrepo, E. (2005). *Principios del Diseño Universal o Diseño para todos. Traducción y adaptación de la versión 2.0, del 1 de abril de 1997, del Centro para el Diseño Universal* (NC State University, The Center for Universal Design, an initiative of the College of Design),
- Huguet, T. (2006). *Aprender juntos en el aula. Una propuesta inclusiva*. Barcelona: Graó.
- INCLUD-ED Consortium (2011). *Actuaciones de éxito en las escuelas en Europa*. Madrid: Ministerio de Educación. Subdirección General de Documentación y Publicaciones
- Jensen, B., et al. (2012), *The Experience of New Teachers: Results from TALIS 2008*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264120952>
- Mamas, C.; Avramidis, E. (2013). *Promoting social interaction in the inclusive classroom: Lessons from inclusive... , Learning, Culture and Social Interaction* (2013), <http://dx.doi.org/10.1016/j.lcsi.2013.07.001>
- MEC (1992). *Adaptaciones Curriculares. Materiales para la Reforma. Educación Primaria*. Madrid: MEC
- MEC. *Educación inclusiva. Iguales en la diversidad*. Guía en red
- Monereo, C. (2010). *¡Saquen el libro de texto! Resistencia, obstáculos y alternativas en la formación de los docentes para el cambio educativo*. *Revista de Educación*, 352, 583-597.
- Monereo, C. (coord.) (2009). *Pisa como excusa. Repensar la evaluación para cambiar la enseñanza*. Barcelona: Graó.
- Montolío Pastor, R.; Cervellera Martínez, L. (2008). *Una Escuela De Todas (Las Personas) Para Todas (Las Personas)*. REICE - Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación 2008, Vol. 6, No. 2 (document en xarxa)
- Nienke M. Ruijs , Ineke Van Der Veen & Thea T.D. Peetsma (2010) *Inclusive education and students without special educational needs*, *Educational Research*, 52:4, 351-390, DOI: 10.1080/00131881.2010.524749 To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/00131881.2010.524749>
- OCDE (2013). *Trends Shaping Education*. Consult this publication on line at http://dx.doi.org/10.1787/trends_edu-2013-en.
- Oliver Vera, C. (2003). *Estrategias didácticas y organizativas ante la diversidad*. Barcelona: Octaedro.
- Olover Vera, C. (2009). *El valor formativo y las ataduras de las creencias en la formación del profesorado. Aquello que no se ve, pero se percibe en el aula*. REIFOP, 12 (1), 63-75. Enlace web: <http://www.aufop.com/> (Consultada: 16/05/2011)
- Onrubia, J. (2009). *Transformar para adaptar, adaptar para incluir: una mirada psicoeducativa a la educación inclusiva*. Dins C. GINÉ (coord.), *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado* (49-62). Barcelona: ICE UB-Horsori.
- Pedregosa, O. (2009). *Efectes d'un procediment de planificació individualitzada en relació a l'accés, progrés i participació en el currículum general, de tres alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu a l'àrea de matemàtiques*. Tesis Doctoral. Universitat de Vic.
- Peterson, M.; Hittie, M.; Tamor, L. (2002). *Authentic Multi-level Teaching. Teaching Children with Diverse Academic Abilities Together Well*. <http://www.coe.wayne.edu/CommunityBuilding/WSC.html> (Consulta: 30/03/2009)
- *Plan de acción para el desarrollo de una escuela vasca inclusiva. Eliminando barreras al aprendizaje y la participación*. Documento de consulta 27 abril de 2009.
- Pujolàs, P. (2008) *El aprendizaje cooperativo: 9 ideas clave*. Barcelona: Graó.
- Rosse, D.; Wasson, J. (2008). *Guía para el diseño universal del aprendizaje (DUA)*. Document electrònic.
- Rosselló Ramon, M. R. (2010). *El reto de planificar para la diversidad en una escuela inclusiva*. *Revista iberoamericana de educación*, Nº 51/4, formato electrónico.
- Rosselló Ramon, M.R. (2003). *L'Adaptació Curricular Individualitzada com a eina de comunicació interprofesional. Un estudi de casos en un centre de primària*. Palma de Mallorca: Servei de Publicacions de la UIB.
- Ruiz BEL, R.; Solé, L.; Echeíta, G.; Salas, I.; Datsira, M. (2012). *El principio del "Universal Design". Concepto y desarrollos en la enseñanza superior*. *Revista de Educación*, 358, Mayo-Agosto 2012
- Ruiz i Bel, R. (2008). *Plans múltiples i personalitzats per a l'aula inclusiva*. Vic: Eumo.
- Sandoval, M. (2008). *La colaboración y la formación del profesorado como factores fundamentales para promover una educación sin exclusiones*. *Contextos educativos*, 11, 149-159
- Surià Martínez, R. (2011). *Discapacidad e integración educativa: ¿Qué opina el profesorado sobre la inclusión de estudiantes con discapacidad en sus clases?* REOP. Vol. 23, nº3, 3º Cuatrimestre, 2012, pp.96 – 109
- Tomlinson, C.A. (2001). *El aula diversificada*. Octaedro. Barcelona.

- UNESCO (2001) *Understanding and Responding To Children's Needs in Inclusive Classrooms. A Guide for Teachers*. Paris: UNESCO
- UNESCO (2004) *Temario Abierto sobre Educación Inclusiva. Materiales de Apoyo para Responsables de Políticas Educativas*. Publicado por la Oficina Regional de Educación de la UNESCO para América Latina y el Caribe OREALC / UNESCO Santiago. Santiago de Chile.
- UNESCO (2005). *Changer les méthodes d'enseignement. La différenciation des programmes comme solution à la diversité des élèves*. Paris: UNESCO
- UNESCO (2008): *La educación inclusiva: el camino hacia el futuro. Documento de referencia*. Ginebra: UNESCO.
- Van Garderen, D.; Whittaker, C. (2006). *Planning Differentiated, Multicultural Instruction for Secondary Inclusive Classrooms* TEACHING Exceptional Children, Vol. 38, No. 3, pp. 12-20.
- Verdugo Alonso, M.A.; Rodríguez Aguilera, A. (2012). *La inclusión educativa en España desde la perspectiva de alumnos con discapacidad intelectual, de familias y de profesionales*. Revista de Educación, 358, Mayo-Agosto 2012
- Vlachou, A.; Didaskalou, E., Voudouri, E. (2009). *Adaptaciones en la enseñanza de los maestros de Educación General: repercusiones de las respuestas de inclusión*. Revista de Educación, 349, 179-201.

Recursos

- http://www.xtec.es/ed_esp (informació, materials i eines per a facilitar al professorat l'educació per a la diversitat)
- <http://www.aulaintercultural.org/> (per a treballar la diversitat des d'un enfocament intercultural)
- <http://www.comunidadesdeaprendizaje.net/> (portal de comunitats d'aprenentatge)
- <http://creaub.es> (Centro de investigación en Teorías y Prácticas Superadoras de Desigualdades. CREA)
- http://www.jyvaskyla.fi/lang/english/links/aces-_the_future (Club de deberes en Finlandia)
- <http://creaub.info/iconference> (Conferencia final del proyecto INCLUD-ED)
- http://cordis.europa.eu/home_es.html (Servicio de información comunitario sobre investigación y desarrollo. Comisión Europea)

Desenvolupament Curricular i Organitzatiu per Atendre la Diversitat a l'Educació Secundària

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

OBJECTIUS:

Aquesta assignatura té com a principals objectius conèixer la organització i funcionaments dels centres educatius i la identificació de millores organitzatives i metodològiques entorn la inclusió escolar.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Identifica els principals elements organitzatius de l'atenció a la diversitat a l'etapa d'educació secundària obligatòria
- Relaciona els diferents paradigmes entorn l'atenció a la diversitat i l'escola inclusiva amb pràctiques dels centres educatius i de l'aula
- Utilitza el currículum per a la presa de decisions entorn la personalització de l'ensenyament a alumnat amb diferents condicions davant l'aprenentatge
- Analitza els diferents instruments i eines d'avaluació per a millorar la resposta educativa cap a l'alumnat
- Resol problemes escolars derivats de l'atenció a la diversitat aplicant correctament estratègies metodològiques i curriculars
- Mostra sensibilitat per a la promoció de valors socials basats en la democràcia, igualtat i llibertat de les persones.

CONTINGUTS:

---

1. Recursos humans a l'IES: el perfil professional del professorat de secundària.
2. Peculiaritats i perspectives d'atenció a la diversitat en l'etapa d'educació secundària.
3. Estratègies organitzatives, del centre i de l'aula, que faciliten l'atenció a la diversitat.
4. El currículum a l'ESO com element facilitador o obstaculitzador per atendre la diversitat.
5. L'avaluació com a eina per millorar la resposta educativa a l'alumnat.

AVALUACIÓ:

- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
- Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
- El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Echeita, G. (2006). *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea.
- Monereo, C. i Monte, M. (2011). *Docentes en tránsito. Análisis de incidentes críticos en secundaria*. Barcelona: Graó.

Complementària

- Arnáiz Sánchez, P. (2009). Análisis de las medidas de atención a la diversidad en la enseñanza secundaria obligatoria. *Revista de Educación*, 349, 203-223. A <http://www.revistaeducacion.mec.es/re349/re349.pdf> (consultat octubre 2009).
- AA.VV. (2000). *Cóm ens ho feim? Propostes per educar en la diversitat*. Graó Barcelona.
- Ainscow, M. i altres (2001). *Hacia escuelas eficaces para todos. Manual para la formación de equipos docentes*. Madrid: Narcea.
- Ainscow, M. i West, M. (2008). *Mejorar las escuelas urbanas. Liderazgo y colaboración*. Madrid: Narcea.
- Bauzà, A. i Forteza, M.D. (2002). Reconstruir el pensamiento y la acción docente en y desde la diversidad . A R. Bisquerra (Coor), *La pràctica de la orientació y la tutoria* (pàg. 101-144). Barcelona: Praxis.
- Blanchard, M. i Muzás, M^a.D. (2007). *Propuestas metodológicas para profesores reflexivos. Cómo trabajar con la diversidad del aula*. Madrid: Narcea.
- Cuevas López, M., Díaz Rosas, F., Fuentes Viñas, A.M. i Pareja Fernández de la Reguera, J.A. (2004). *Atención a la diversidad y calidad educativa*. Granada: Grupo Editorial Universitario/ Universidad de Granada.
- Escudero, J.M. (2002). *La reforma de la reforma. ¿Qué calidad, para quién?* Barcelona: Ariel.
- Escudero, J.M. (2005). Fracaso escolar, exclusión educativa: ¿De qué se excluye y cómo? *Profesorado, Revista de currículum y formación del profesorado*, 1 (9). A <http://www.ugr.es/~recfpro/rev91ART1.pdf> (consultat setembre de 2009).
- Essomba, M.Á. (2006). *Liderar escuelas interculturales e inclusivas. Equipos directivos y profesorado ante la diversidad cultural y la inmigración*. Barcelona: Graó.
- Gairín, J. (2003). *Les relacions personals en l'organització*. Barcelona: ICE/ Universitat Autònoma de Barcelona.
- García Pastor, C. (2005). *Educación y diversidad*. Málaga: Aljibe.
- Gimeno Sacristán, J. (2000). *La educación obligatoria: su sentido educativo y social*. Madrid: Morata.
- Illán, N. i García, A. (Coors.) (1997). *La diversidad y la diferencia en la educación secundaria obligatoria: Retos educativos para el siglo XXI*. Málaga: Aljibe.
- Marchena Gómez, R. (2005). *Mejorar el ambiente en las clases de secundaria. Un enfoque práctico para responder a la diversidad desde el aula*. Málaga: Aljibe.
- Marchesi, A. (2000). *Controversias en la educación española*. Madrid: Alianza Editorial.
- Martín, E. i Mauri, T. (Coors.) (2001). *La atención a la diversidad en la educación secundaria*. Barcelona: ICE-Horsori.
- Martínez, B. (2005). Las medidas de respuesta a la diversidad: Posibilidades y límites para la inclusión escolar y social. *Profesorado, Revista de currículum y formación del profesorado*, 1 (9). A <http://www.ugr.es/~recfpro/rev91ART2.pdf> (consultat setembre de 2009).
- Oliver Vera, M^a.C. (2003). *Estrategias didácticas y organizativas ante la diversidad. Dilemas del profesorado*. Barcelona: Octaedro-EUB.
- Onrubia, J. (2000). La atención a la diversidad en la enseñanza secundaria obligatoria. Algunas reflexiones y criterios psicopedagógicos. A AA.VV., *Atención a la diversidad* (pàg. 115-126). Barcelona: Graó.
- Perrenoud, Ph. (2004). *Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar*. Barcelona: Graó.
- Puig, J.M. (Coor.) (2000). *Educar a la secundària*. Vic: Eumo.
- Pujolàs, P. (2003). *Aprender juntos alumnos diferentes: els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Vic: Eumo.

- Pujolàs, P. (2008). 9 Ideas clave. El aprendizaje cooperativo. Barcelona: Graó.
- Rué, J. (2001). La acción docente en el centro y en el aula. Madrid: Síntesis.
- Rué, J. (2002). Qué enseñar y por qué. Elaboración y desarrollo de proyectos de formación. Barcelona: Paidós.
- Ruiz i Bel, R. (2008). Plans múltiples i personalitzats per a l'aula inclusiva. Vic: Eumo.
- Stoll, L., Dink, D. i Earl, L. (2004). Sobre el aprender y el tiempo que requiere. Implicaciones para la escuela. Barcelona: Octaedro.
- Tomlinson, C.A. (2001). El aula diversificada. Dar respuesta a las necesidades de todos los alumnos. Barcelona: Octaedro.
- Vilaró, R. (2007). Una mirada: un retrat de l'educació secundària. Barcelona: Edicions de 1984.

Educació i Inclusió

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Antoni Tort Bardolet
- Josep Ramon Lago Martínez
- Robert Ruiz Bel

OBJECTIUS:

És una assignatura de caràcter introductori, no només del mòdul 1 sinó de tot el màster. En ella s'hi presenten els conceptes bàsics d'educació i inclusió, que després es complementaran amb les altres dues assignatures del mòdul 1, que fan referència, respectivament, a la inclusió en l'àmbit escolar i en la inclusió en l'àmbit social.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Analitza els elements ètics de la inclusió des de l'òptica de la igualtat i els Drets fonamentals de la persona
- Identifica els principals referents internacionals que determinen recomanacions o directrius entorn la inclusió educativa
- Argumenta de forma sòlida les raons per a la inclusió
- Coneix el marc educatiu actual i l'evolució de la inclusió fins a l'actualitat
- Mostra una visió sistèmica i multidimensional de la inclusió a l'escola

CONTINGUTS:

---

1. Conceptes bàsics
  - 1.1. "Educació" i "Inclusió"
  - 1.2. Tres raons a favor d'un enfocament inclusiu de l'educació
  - 1.3. Tres condicions o principis de la inclusió educativa
  - 1.4. Integració versus inclusió
2. Perspectiva ètica de la inclusió
  - 2.1. Igualtat, llibertat, justícia i solidaritat en el món contemporani. Possibilitats i amenaces.
  - 2.2. Diferències, desigualtats i equitat.
  - 2.3. Educar per a una ciutadania inclusiva.
3. Els organismes internacionals i la inclusió
  - 3.1. Convencions i aportacions d'organismes internacionals sobre la inclusió i el seu estudi.
  - 3.2. Polisèmia en els termes.
- 3.3. Enfocaments multidimensionals en les transformacions de sistemes educatius, centres docents i aules.

AVALUACIÓ:

- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
- Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
- El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Ainscow, M. (1995): *Necesidades especiales en el aula*. Madrid: UNESCO-Narcea.
- Ainscow, M.; Miles, S. (2008). *Por una educación para todos que sea inclusiva: ¿hacia dónde vamos ahora?* Perspectivas, Vol. XXXVIII (1), 17-44.
- Echeita, G. (2008): *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea
- Gimeno Sacristán, J. (2000): "La construcción del discurso acerca de la diversidad y sus causas", en AA. VV. (2000): *Atención a la diversidad*. Barcelona: Graó.
- Gimeno Sacristán, J. (2005): "Diversos però no desiguals". *Suports. Revista catalana d'educació especial i atenció a la diversitat*. Vol. 9, nº 1, pp. 23-32.
- Stainback, S.; Stainback, W (1999): *Aulas Inclusivas*. Madrid: Narcea.
- UNESCO (1995): *Conferencia mundial sobre necesidades educativas especiales*. Salamanca: UNESCO/Ministerio de Educación y Ciencia.
- UNESCO (2005). *Guidelines for inclusión: ensuring access to education for all*. París: UNESCO
- UNESCO (2009). *Directrices sobre políticas de inclusión en la educación*. París: UNESCO

Complementària

- Giné, C. (Coord) (2009). *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado*. Barcelona: ICE-Horsori.
- López Melero, M. (2004). *Construyendo una escuela sin exclusiones*. Málaga: Aljibe.
- Porter, G.L. (2001): "Elements crítics per a escoles inclusives. Creant l'escola inclusiva: una perspectiva canadenca basada en quinze anys d'experiència". *Suports. Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la Diversitat*. Vol. 5, núm. 1, pp. 6-14.
- Stainback, S. B. (2001c): "Components crítics en el desenvolupament de l'educació inclusiva". *Suports. Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la Diversitat*. Vol. 5, núm. 1, pp. 26-31.

Recursos

- www.europen-agency.org
- www.edd.net
- www.cermi.es
- www.eurydice.org
- www.unesdoc.unesco.org
- www.unesco.org
- <http://inico.usal.es>

Educació Inclusiva en l'Àmbit Escolar

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Josep Ramon Lago Martínez

OBJECTIUS:

És una assignatura obligatòria de 3 crèdits, que pretén determinar els paràmetres bàsics d'actuació en una escola que volem que sigui inclusiva. En aquesta assignatura ens centrarem en el desenvolupament de l'educació inclusiva a l'àmbit escolar des dels orígens de l'atenció a la diversitat fins als plantejaments clau que marquen el procés envers una escola inclusiva. L'objectiu és delimitar el concepte i les bases del model inclusiu aplicat a l'àmbit escolar des de l'educació infantil fins a l'educació postobligatòria.

RESULTATS D'APRENENTATGE:

- Analitza els elements de diversitat en el context educatiu i els relaciona amb els paradigmes d'atenció actuals
- Coneix l'evolució històrica que ha seguit l'educació especial fins arribar al model de la inclusió escolar
- Argumenta de forma sòlida els principals models i teories sobre la inclusió i el seu impacte en el context educatiu
- Utilitza referents conceptuals i teòrics per analitzar la realitat educativa i escolar actual

CONTINGUTS:

---

1. Interpretació de la diversitat
  - 1.1. Un canvi de paradigma: del dèficit al context
  - 1.2. Què entenem per diversitat? problema o valor?
  - 1.3. De l'eliminació a la equitat: homogeneïtat versus heterogeneïtat
2. Una escola oberta a la diversitat
  - 2.1. De l'educació especial a l'atenció a la diversitat
  - 2.2. Una teoria per avançar: Montobbio
  - 2.3. L'escola inclusiva, una aposta de futur
  - 2.4. Plantejam una definició, com a referència
  - 2.5. Principis i valors que la sustenten
  - 2.6. Condicions bàsiques que requereix
3. Desenvolupament de l'escola inclusiva
  - 3.1. La inclusió com a projecte educatiu
  - 3.2. Crear cultures inclusives
  - 3.3. Elaborar polítiques inclusives
  - 3.4. Desenvolupar pràctiques inclusives

3.5. Algunes reflexions finals.

AVALUACIÓ:

Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.

Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.

El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Ainscow, M.; Miles, S. (2008). *Por una educación para todos que sea inclusiva: ¿hacia dónde vamos ahora?. Perspectivas*, Vol. XXXVIII (1), 17-44.
- Ainscow, M.; Both, T.; Dyson, A. (2006). *Improving Schools, Developing Inclusion*. Nueva York: Routledge.
- Blanco, R. (2008). *Marco conceptual sobre educación inclusiva. En La educación inclusiva: el camino hacia el futuro*. 48 reunión de la conferencia internacional de educación (pp. 5-14). Ginebra: UNESCO.
- Booth, T.; Ainscow, M. (2002). *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva*. UNESCO.
- Montobbio, E. (1995). *El viaje del Sr. Down al mundo de los adultos*. Barcelona: Mason.
- UNESCO (2005). *Guidelines for inclusion: ensuring access to education for all*. París: UNESCO
- UNESCO (2009). *Directrices sobre políticas de inclusión en la educación*. París: UNESCO.

Complementària

- Ainscow, M. (2003). Desarrollo de sistemas educativos inclusivos. En Las respuestas a las necesidades educativas especiales en una escuela vasca inclusiva (pp. 19-36). Gobierno Vasco. Vitoria.
- Ainscow, M. (2006). Fer inclusiva l'educació: com s'hauria de conceptualitzar la tasca? *Suports*, 10 (1), 4-15).
- Ainscow, M., Both, T. y Dyson, A. (2006). *Improving Schools, Developing Inclusion*. Nueva York. Routledge.
- Arreaza, F. (2009). *Inclusión y competencias básicas. En Actas I Congreso Nacional de buenas prácticas de educación, diversidad y empleo*. Murcia.
- Barrio de la Fuente, J.L. (2009). Hacia una educación inclusiva para todos. *Revista Complutense de Educación*. 20 (1), 13-31.
- Barton, L. (1998). *Discapacidad y sociedad*. Madrid: Morata.
- Booth, T. (2006). *Manteniendo el futuro con vida; convirtiendo los valores de inclusión en acciones*. Dins M.Á. Verdugo; B. Jordan de Urries (Coors.), *Rompiendo inercias. Claves para avanzar. VI Jornadas científicas de investigación sobre personas con discapacidad* (pp. 211-218). Salamanca: Amarú.
- Booth, T.; Ainscow, M. (2002). *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva*. Unesco.
- Darling-Hammond (2003). *El derecho a aprender*. Barcelona: Ariel.
- Echeita, G. (2006). *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea.
- European Disability Forum (EDF) (2009). *Educación inclusiva. De las palabras a los hechos*. Bruselas.
- García Pastor, C. (2005). *Educación y diversidad*. Málaga: Aljibe.
- Giné, Cl. (Coord) (2009). *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado*. Barcelona: ICE-Horsori.
- López Melero, M. (2004). *Construyendo una escuela sin exclusiones*. Málaga: Aljibe.
- Macarulla, I. i Saiz, M. (Coors.) (2009). *Bones pràctiques d'escola inclusiva*. Barcelona: Graó.
- Moriña Diez, A. (2004). *Teoría y práctica de la educación inclusiva*. Málaga: Aljibe.
- O'Brien, T. y Guiney, D. (2003). *Atención a la diversidad en la enseñanza y el aprendizaje*. Madrid:

Alianza.

- OMS (1980). *Clasificación internacional de deficiencias, discapacidad y minusvalías*. Madrid: Imserso.
- OMS (2001). *Clasificación Internacional del funcionamiento, de la discapacidad y de la salud (CIF)*. Madrid: Imserso.
- Parrilla, A. (1996). *Apoyo a la escuela: un proceso de colaboración*. Bilbao: Mensajero.
- Schalock, R.L.; Verdugo, M.Á. (2007). El concepto de calidad de vida en los servicios y apoyos para personas con discapacidad intelectual. *Revista Siglo Cero*, 224, 21-36.
- Thomas, G.; Laxley, A. (2007). *Reconstrucción de la educación especial y construcción de la inclusiva*. Madrid: La Muralla.
- Tilstone, Ch.; Florian, L.; Rose, R. (2003). *Promoción y desarrollo de prácticas educativas inclusivas*. Madrid: Eos.
- Tomlinson, C.A. (2001). *El aula diversificada*. Barcelona: Octaedro.
- UNESCO (1994). *Declaración de Salamanca y Marco de Acción sobre Necesidades Educativas Especiales*. Unesco.
- Autors Varis (2004). *La escuela inclusiva. Prácticas y reflexiones*. Barcelona: Graó.
- Wehmeyer, M.L. (2009). Autodeterminación y la tercera generación de prácticas de inclusión. *Revista de Educación*, 149, 45-67.
- Wehmeyer, M.L.; Lance, G.D.; Bashinski, S. (2002). Un model multinivell per afavorir l'accés dels alumnes amb retard mental al currículum general. *Suports*, 6 (2), 192-202.

Recursos

- www.europen-agency.org
- www.edd.net
- www.cermi.es
- www.eurydice.org
- www.unesdoc.unesco.org
- www.unesco.org
- <http://inico.usal.es>

Educació Inclusiva en l'Àmbit Social

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

OBJECTIUS:

L'assignatura Educació Inclusiva en l'àmbit social forma part del mòdul n.1, Educació Inclusiva, principis i fonaments, juntament amb les assignatures Educació i inclusió i Educació inclusiva en l'àmbit escolar. Aquesta assignatura permetrà a l'alumne una major comprensió dels processos d'inclusió en l'àmbit social a partir de fonaments teòrics des dels camps de la psicopedagogia, la sociologia i la ètica.

RESULTATS D'APRENTATGE:

-
- Identifica les principals polítiques educatives desenvolupades en els darrers anys a nivell nacional i internacional que han fet avançar cap a la inclusió als diferents països
  - Elabora propostes d'intervenció en l'àmbit social que atenguin a les necessitats de les persones amb discapacitat
  - Mostra habilitats pel treball en equip i en xarxa i de relació amb les famílies o altres serveis que atenguin a persones amb risc d'exclusió social.
  - Mostra actitud positiva i de sensibilització entorn l'escola i la societat inclusiva

CONTINGUTS:

Tema 1

Delimitació conceptual dels processos inclusius en l'àmbit social. Principis pedagògics, psicològics, sociològics i ètics per una societat inclusiva.

- Enfocament biopsicosocial i paradigma contextual del desenvolupament humà.
- Autodeterminació i qualitat de vida de les persones: de la sobreprotecció a la capacitat.
- Polítiques socials inclusives.
- Educació inclusiva i societat: les bones pràctiques d'acompanyament.
- El moviment internacional Vida Independent.

Tema 2

Processos inclusius i factors emocionals en el context més proper

- Les persones i el sentiment d'inclusió.
- Els professionals: factors emocionals en l'acompanyament socioeducatiu a les persones amb discapacitat.
- El perfil emocional de la família inclusiva.

Tema 3

La participació i la contribució a la comunitat de les persones amb discapacitat

- El treball en xarxa
- La sensibilització de l'entorn comunitari.
- La inserció mediàtica i els mitjans de comunicació social.
- Accions inclusives a nivell social.

AVALUACIÓ:

S'avaluarà la competència per aplicar el coneixements adquirits i la resolució de problemes en entorns relacionats amb l'àrea d'estudi mitjançant:

- Activitats d'avaluació continuada del procés d'aprenentatge al llarg de l'assignatura que suposaran el 50% de la qualificació final. En cap cas una activitat tindrà més del 25% en la nota final.
- Dues activitats d'avaluació de resultats(50% restant): la primera consistirà en un treball individual de síntesi i de reflexió personal que integri els continguts treballats i la segona consistirà en un treball en equip d'aprofundiment d'un aspecte tractat en les tres assignatures del mòdul i la seva presentació oral.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Barton, L. (2004). *Análisis social de la discapacidad: romanticismo o realismo?*
- Etxebarria, X. (2005). *Aproximación ética a la discapacidad*. Universidad de Deusto.
- Planella, J. (2004). *Subjectivitat, dissidència i Dis-Kapacitat. Pràctiques d'acompanyament social*. Barcelona: Claret.
- Vega, A. (2007). *De la dependencia a la autonomía: ¿dónde queda la educación?* Educación XX1. 10, 2007, pp. 239-264. <http://www.uned.es/educacionXX1/pdfs/10-11.pdf>.
- Verdugo, M. A. (2006). *Como mejorar la calidad de vida de las personas con discapacidad: instrumentos y estrategias de evaluación*. Salamanca: Amarú.
- Wehmeyer, M.L. (2002). *Autodeterminación: una visión de conjunto conceptual y análisis empírico*. Siglo Cero. Vol. 32(2), 5-15.

Complementària

- Allué, M. (2003). *Discapacitados. La reivindicación de la igualdad en la diferencia*. Barcelona: Bellaterra.
- Maraña, J.J. (2004). *Vida independiente. Nuevos modelos organizativos*. Colección vida independiente. Asociación Iniciativas y estudios sociales.
- Verdugo, M. (Ed) (2000). *Familias y discapacidad intelectual*. FEAPS. Madrid
- Fernández, J.L. (2006), *Guía de estilo sobre discapacidad para profesionales de los medios de comunicación*. Madrid: Real Patronato sobre Discapacidad, 2006, pp.182. http://www.cedd.net/docs/ficheros/200701110002_24_0.pdf

Documentació

- Defensor del Menor (2005). *Derechos de los niños con discapacidad*. Defensor del Menor en la Comunidad de Madrid. http://www.famma.org/noticias2005/guia_menor.pdf
- *Decret del treball amb suport* (BOE Juliol 2007)
- Hogg, J., Lucchino, R., Wang, K., Janicki, M.P., *i Grup de Treball* (2000).
- *Healthy Ageing Adults with Intellectual Disabilities: Ageing & Social Policy*.
- Ginebra, Suïssa: Organització Mundial de la Salut.
- Asamblea general de Naciones Unidas (2006), *Convención sobre los derechos de las personas con*

discapacidad. <http://sid.usal.es/idocs/F3/LYN10244/3-10244.pdf>

L'Estructura i l'Organització dels Suports a l'Escola Inclusiva

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

OBJECTIUS:

L'assignatura 10773 s'ubica al mòdul 3 del Màster en Educació Inclusiva que duu per títol Organització del centre escolar des d'un enfocament inclusiu?. És una assignatura obligatòria de 3 crèdits.

RESULTATS D'APRENTATGE:

-
- Avalua els diferents tipus de suports educatius existents en contextos inclusius i els contrasta amb realitats educatives actuals
  - Descriu propostes d'intervenció seleccionant els tipus de suports més apropiats a la situació plantejada
  - Coneix les fases de la construcció de comunitats d'aprenentatge i altres estructures inclusives
  - Relaciona conceptes i situacions de la realitat per a la resolució de problemes plantejats, amb una mirada sistèmica i global dels processos educatius
  - Resol problemes derivats de l'atenció a la diversitat

CONTINGUTS:

-
1. Models de suport: tipus; característiques, estructura, implicacions organitzatives i metodològiques.
  2. Comunitats d'aprenentatge: objectius; fases de creació; implicacions organitzatives i metodològiques.

AVALUACIÓ:

-
- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
  - Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
  - El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- American Association Mental Retardation (2002). *Mental Retardation. Definition, Classification and Systems of supports*. 1a ed. Washington, DC: AAMR.
- Booth, T.; Ainscow, M.; Black-Hawkin.; S.V.; Aughman Shawl (2002). *Index for Inclusion. Developing Learning and Participation in Schools*. Bristol: CSIE.
- Muntaner, J.J.; Forteza, D.; Rosselló, M.R.; Verger, S.; De la Iglesia, B. (2009). *Estándares e indicadores para analizar la calidad de vida del alumnado con discapacidad en su proceso educativo*. Palma de Mallorca: Edicions UIB.

Complementària

- Elboj, C.; Puigdel·lívol, I.; Soler, M.; Valls, R. (2002). *Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación*. Barcelona: Graó.
- Huguet, T. (2006). *Aprender juntos a l'aula. Una proposta inclusiva*. Barcelona: Graó.
- Jiménez, J. E. (2012). *Retos y perspectiva de la atención al alumnado con dificultades específicas de aprendizaje: hacia un modelo basado en la respuesta a la intervención*. Dins Navarro, J.; Fernández, M^a.T^a; Soto, F.J.; Tortosa, F. (Coords.), *Respuestas flexibles en contextos educativos diversos*. Murcia: Consejería de Educación, Formación y Empleo
- Muntaner Guasp, J.J. (2003). "Un model de suport alternatiu". *Guix*, 299, 36-41.

Recursos

- <http://www.comunidadesdeaprendizaje.net>
- <http://www.rti4success.org/>

La Investigació Educativa des de la Perspectiva Metodològica Qualitativa

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Núria Simó Gil

OBJECTIUS:

És una assignatura obligatòria de 3 crèdits, que pretén aprofundir en les característiques de les metodologies d'investigació qualitativa i endegar processos reflexius per a la presa de decisions al voltant de la recerca educativa. En aquesta assignatura ens centrarem en l'aprofundiment de les possibilitats i límits de la investigació qualitativa com a eina fonamental per a la reflexió de l'acció educativa i la seva possible millora.

CONTINGUTS:

---

1. Aproximació conceptual a la investigació educativa:
  - 1.1 Naturalesa del coneixement
  - 1.2 Concepcions del món social
  - 1.3 Metodologies de recerca qualitatives
2. L'interès per la recerca:
  - 2.1 L'experiència pròpia en recerca
  - 2.2 la construcció de la curiositat personal en recerca
  - 2.3 La fonamentació acadèmica de les recerques
3. La pregunta de recerca:
  - 3.1 La rellevància de la pregunta
  - 3.2 Processos per a construir-la
  - 3.3 L'elaboració del projecte de recerca coherent amb la pregunta

AVALUACIÓ:

- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
- Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
- El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Contreras; J.; Pérez de Lara, N. (2010) (comps.) *Investigar la experiencia educativa*. Madrid: Morata.
- Elliott, J. (1993). *El cambio educativo desde la investigación-acción*. Madrid: Morata.
- Denzin, N. K. (2008). *Los nuevos diálogos sobre paradigmas y la investigación cualitativa. Un compromiso en la relación universidad-sociedad*, Reencuentro, núm 52, agost, 63-76.
- Del Rincón, D. (1995). *Técnicas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Dykinson.
- Flick, U. (2004) *Introducción a la investigación cualitativa*. Madrid: Morata.
- Goetz, J. P.; LeCompte (1988). *Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa*. Madrid: Morata.
- Mckernan, J. (1999). *Investigación-acción y curriculum*. Madrid: Morata.
- Pérez Serrano, G. (2008). *Investigación cualitativa. Retos e interrogantes (I)*. Madrid: La Muralla
- Pérez Serrano, G. (2011). *Investigación cualitativa. Retos e interrogantes (II)*. Madrid: La Muralla
- Stake, R. E. (1998). *Investigación con estudio de casos*. Madrid: Morata.
- Zeichner, K.M. (2010). *La formación del profesorado y la lucha por la justicia social*. Madrid: Morata.

Complementària

- Bertely, M. (2000). *Conociendo nuestras escuelas. Un acercamiento etnográfico a la cultura escolar*. Barcelona: Paidós. Maestros y Enseñanza, 6.
- Bolívar, A.; Domingo, J.; Fernández, M. (2001). *La investigación biográfico-narrativa en educación*. Madrid: La muralla.
- Rueda, R. (2003). *El mètode biogràfic. La tornada al subjecte i a la interacció com a centre del procés investigador*. Temps d'educació, 28, pàg. 55-83.
- Van Manen, M. (2003). *Investigación educativa y experiencia vivida*. Barcelona: Idea Books.

Recursos

- Educared (2012) *Coordenadas de investigación educativa*. Recuperat 22/7/2013 des de <http://www.educared.org/global/coordenadas-investigacion-educativa/2>
- *Revista de Educación*. Recuperat 22/7/2013 des de <http://www.mecd.gob.es/revista-de-educacion>
- RERCE. Red Española de Revistas científicas en Educación. Recuperat 22/7/2013 des de <http://www.rerce.es/>
- Aguayo, F.; Guajardo, G. Tomicic (2013). *IC Investigación cualitativa*. Recuperat 22/7/2013 des de <http://www.investigacioncualitativa.cl/2008/01/revistas-en-inea.html>

La Investigació Educativa des de la Perspectiva Metodològica Quantitativa

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- M. Luz Calle Rosingana

OBJECTIUS:

L'assignatura s'ubica al mòdul 2 del Màster en Educació Inclusiva que duu per títol La investigació educativa des de la perspectiva metodològica quantitativa? - és una de les tres assignatures del Mòdul 2 que porta per títol: Actualització en investigació?. És una assignatura obligatòria de 3 crèdits, que pretén aprofundir en les característiques de les metodologies d'investigació quantitativa i endegar processos reflexius per a la presa de decisions al voltant de la recerca educativa.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Identifica els diferents models de relacions entre dues variables
- Entén i interpreta resultats que deriven de processos d'inferència estadística
- Realitza proves d'hipòtesis i d'interval de confiança de forma adequada
- Comunica de forma oral i escrita resultats o interpretacions de dades i les argumenta des d'un punt de vista metodològic quantitatiu
- Dissenyja processos d'investigació (complets o de forma parcial) a partir de la utilització d'eines de recerca quantitativa

CONTINGUTS:

---

1. Introducció a l'anàlisi quantitativa. Anàlisi descriptiva d'una variable
  - 1.1. Tipus d'estudis quantitius (descriptius i inferencials)
  - 1.2. Format dels fitxers de dades.
  - 1.3. Tipus de dades
  - 1.4. Anàlisi descriptiva de les dades:
  - 1.5. Anàlisi d'una variable categòrica
  - 1.6. Anàlisi d'una variable contínua
  - 1.7. Subgrups de dades
  - 1.8. Transformació de variables
2. Estudi descriptiu de la relació entre dues variables
  - 2.1. Relació entre dues variables
  - 2.2. A contínua i B categòrica
  - 2.3. A i B contínues
  - 2.4. A i B categòriques
  - 2.5. A1 i A2 dades contínues

3. Introducció a la inferència estadística. Proves d'hipòtesis i intervals de confiança
- 3.1. Inferència
- 3.2. Comparació de 2 grups
- 3.3. Comparació de diversos grups
- 3.4. Correlació. Regressió lineal
- 3.5. Proves d'associació entre variables categòriques

AVALUACIÓ:

Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura. Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.

El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Visauta, B. *Análisis estadístico con SPSS 14*. McGraw-Hill / Interamericana de España, 2007. ISBN 9788448156701
- Visauta, B.; Martori, J.C. *Análisis Estadístico con SPSS para windows (vol II)* McGraw-Hill / Interamericana de España, 2003. ISBN 9788448139933

Complementària

- Lizasoain, L. i Joaristi, L. (2003) *Gestión y análisis de datos con SPSS, versión 11*. Thomson Editores Spain.
- Garrido, G. (2002) *SPSS aplicado a las Ciencias de la Salud*. RA-MA Editorial.
- Pérez, C. (2002) *Estadística Aplicada a través de Excel*. Prentice Hall.
- Dretzke, B.J. i Heilman, K.A. (1998) *Statistics with Microsoft Excel*. Prentice Hall.
- Berk, K.N. i Carey, P. (1998) *Data Analysis with Microsoft Excel*. Duxbury Press.
- Zaiats, V.; Calle, M. i Presas, R. (1998) *Probabilidad i Estadística. Exercicis I*. Eumo Editorial.
- Zaiats, V. i Calle, M. (2001) *Probabilidad i Estadística. Exercicis II*. Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions.

Desenvolupament Infantil i Atenció Primerenca

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

OBJECTIUS:

L'estudi d'aquesta matèria permetrà a l'alumne situar-se en el context de la prevenció, la detecció, la valoració i el tractament de les alteracions del desenvolupament al cicle 0-3 des de una visió holística i interdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE:

-
- Identifica els principals models actuals entorn el desenvolupament infantil i l'atenció precoç
  - Proposa accions preventives a diferents situacions i contextos que poden aplicar-se al llarg de l'etapa de la primera infància
  - Relaciona els principis bàsics de l'enfocament biopsicosocial amb necessitats i pràctiques educatives de l'etapa d'educació infantil
  - Mostra capacitat de treball en equips multiprofessionals en la detecció i intervenció de necessitats en l'etapa d'atenció primerenca
  - Reflexiona entorn les capacitats personals per a la intervenció en processos d'avaluació i d'atenció durant les primeres etapes del desenvolupament.
  - Utilitza el llenguatge audiovisual i els seus diferents recursos per expressar idees i coneixements

CONTINGUTS:

Tema 1: Prevenció i Atenció en la Primera Infància

- Marc Conceptual.
- Accions Preventives: tipus i agents implicats.

Tema 2: L'enfocament bio-psico-social i educatiu en Atenció Primerenca

- Atenció Primerenca envers la Prevenció.
- Fonaments de l'Atenció Primerenca: la concepció bio-psicosocial

Tema 3: El treball inter i transdisciplinari en Atenció Primerenca

- La detecció, la valoració i el tractament interdisciplinari.
- El treball en equip i la coordinació amb els diferents serveis.

AVALUACIÓ:

- S'avaluarà la competència per aplicar el coneixements adquirits i la resolució de problemes en entorns relacionats amb l'àrea d'estudi mitjançant:
- Activitats d'avaluació continuada del procés d'aprenentatge al llarg de l'assignatura que suposaran el 50% de la qualificació final. En cap cas una activitat tindrà més del 25% en la nota final.
- Dues activitats d'avaluació de resultats(50% restant): la primera consistirà en un treball individual de síntesi i de reflexió personal que integri els continguts treballats i la segona consistirà en un treball en equip d'aprofundiment d'un aspecte tractat en les tres assignatures del mòdul i la seva presentació oral.

BIBLIOGRAFIA:

- DDAA. (1996): *Clasificación Diagnóstica 0-3: National Center for Clinical Infants Programs*. Buenos Aires: Paidós.
- Bassedas, E.; Huguet, T.; Solé, I. (2006): *Aprender i ensenyar a l'educació infantil*. (9ª. edició revisada). Barcelona: Graó.
- Bowlby, J. (1989): *Una Base Segura. Aplicaciones clínicas de una teoría del apego*. Barcelona: Paidós.
- Brazelton, T. (1989): *Las crisis familiares y su superación. Cinco casos reales*. Barcelona: Paidós.
- Bricker, Diane, D. (1991): *Educación temprana de niños en riesgo y disminuidos*. México: Trillas.
- Cristóbal, C.; Fornós, A. (2001): *Atenció precoç i Prevenció*. Revista de l'Associació Catalana d'Atenció Precoç. 29-36, abril.
- Goldschmied, E. *Educar l'infant a l'escola bressol*. Barcelona, Rosa Sensat. Col. Temes d'infància.
- Grup d'Atenció Primerenca. (2001): *Llibre blanc de l'atenció precoç*. Diputació de Barcelona. Àrea de Benestar Social.
- Gómez Artiga, A.; Viguer Seguí, P.; Canterto López, M.J.; (2005): *Intervención Temprana: Desarrollo óptimo de 0 a 6 años*. Madrid: Psicología Pirámide.
- Gútiérrez Cuevas, P. ed.(2005): *Atención Temprana. Prevención, detección e intervención en el desarrollo (0-6 años) y sus alteraciones*. Madrid: Ed. Complutense.
- Jáudenes Casaubón, C.; Patiño Maceda, I. (2006): *Prevención y Atención Precoz de los problemas auditivos en la edad escolar*. Madrid, FIAPAS.
- Lévy, J. (1993): *El bebé con discapacidades. Del acogimiento a la integración*. Buenos Aires: Paidós.
- Mannoni, M. (1997): *El niño retardado y su madre*. Buenos Aires: Paidós.
- Marsellés, M.A. ; Jové, G. (2000): *De la prevenció a l'atenció en la primera infància: Un enfocament interdisciplinari*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida. Col. Educació y món actual, n.9.
- Michelena, M. (2002): *Un año para toda la vida. El secreto mundo emocional de la madre y su bebé*. Col. Vivir mejor. Eds. Temas de Hoy.
- Oberman, A. (2001): *Observando a los bebés*. Buenos Aires: Lugar.
- Pérez Simó, R. (2001): *El desarrollo emocional de tu hijo*. Barcelona: Paidós.
- Sánchez Asín (1997): *Atención temprana. Programa de 0-3 años*. Barcelona: Cedecs.
- Stern, D. (1997): *La Constelación Maternal*. Barcelona: Paidós.
- (2000): *Diari d'un bebé. Tot allò que l'infant, veu, sent i experimenta*. Barcelona: Columna Assaig.

Dinàmiques Socials i Educatives d'Atenció a la Diversitat

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Antoni Tort Bardolet
- Jordi Collet Sabe
- Núria Simó Gil

OBJECTIUS:

És una assignatura obligatòria de 3 crèdits, que pretén determinar els paràmetres bàsics d'actuació en una escola que volem que sigui inclusiva. En aquesta assignatura ens centrarem en el desenvolupament de l'educació inclusiva a l'àmbit escolar des dels orígens de l'atenció a la diversitat fins als plantejaments clau que marquen el procés envers una escola inclusiva. L'objectiu és delimitar el concepte i les bases del model inclusiu aplicat a l'àmbit escolar des de l'educació infantil fins a l'educació postobligatòria.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Analitza críticament situacions educatives i realitats socials que planteja la inclusió
- Dissenya, desenvolupa i avalua propostes d'intervenció que atenguin a la diversitat i promoguin el valor de la diferència
- Identifica accions de millora i de promoció en el marc dels centres educatius, per a la inclusió educativa i social
- Analitza els diferents factors de diversitat derivades de condicions socials o processos d'immigració.

CONTINGUTS:

---

1. Interpretació de la diversitat
  - 1.1. Un canvi de paradigma: del dèficit al context
  - 1.2. Què entenem per diversitat? problema o valor?
  - 1.3. De l'eliminació a la equitat: homogeneïtat versus heterogeneïtat
2. Una escola oberta a la diversitat
  - 2.1. De l'educació especial a l'atenció a la diversitat
  - 2.2. Una teoria per avançar: Montobbio
  - 2.3. L'escola inclusiva, una aposta de futur
  - 2.4. Plantejam una definició, com a referència
  - 2.5. Principis i valors que la sustenten
  - 2.6. Condicions bàsiques que requereix
3. Desenvolupament de l'escola inclusiva
  - 3.1. La inclusió com a projecte educatiu

- 3.2. Crear cultures inclusives
- 3.3. Elaborar polítiques inclusives
- 3.4. Desenvolupar pràctiques inclusives
- 3.5. Algunes reflexions finals.

AVALUACIÓ:

Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura. Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.

El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

En els mòduls 1 i 4 ve determinat per un Treball en Equip (màxim 4 alumnes) d'aprofundiment d'algun tema relacionat amb els continguts dels Mòduls 1 i 4, respectivament. Aquest element serà valorat, en el Mòdul 1, pels coordinadors d'aquest mòdul de cada universitat, a qui li hauran de lliurar el treball en la data fixada en el calendari del màster; i, en el Mòdul 4, pel coordinador d'aquest mòdul, a qui li hauran de lliurar el treball en la data fixada. El treball en equip del mòdul 1 s'haurà de presentar oralment a cada universitat, en la data fixada dins el calendari del màster.

BIBLIOGRAFIA:

- Alegre, M. A; Collet, J. (2007) Els plans educatius d'entorn: debats, balanç i reptes. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. <http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/465.pdf>
- Carbonell, J.; Simó, N.; Tort, A. (2002). Magribins a les aules. El Model Vic a debat. Vic: Eumo Editorial.
- Charlot, B. (2010). La relación con el saber. Elementos para una teoría. Buenos Aires: Libros del Zorzal.
- Collet, J. (2007) "Treball educatiu en xarxa: marc conceptual"
http://www.fbofill.cat/trama/pdfs/congres/marc_conceptual_treball_xarxa-collet.pdf
- Collet, J.; Subirats, J. (2010) Noves famílies, noves polítiques. Barcelona, Diputació de Barcelona.
- Collet, J. (2011) "Educar els fills és molt complicat ! Els malestars actuals de la socialització familiar" Revista Catalana de Sociologia 27 <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000179/00000082.pdf>
- Collet, J.; Tort, A. (coords.)(2011) Escola, família i èxit escolar. Millorar els vincles per millorar els resultats. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.
<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/555.pdf>
- Collet, J. (2013) "Manlleu: tres etapes contra la segregació escolar d'un municipi pioner " Dins de Bonal, X. (dir.) "Municipis contra la segregació escolar. Sis experiències de política educativa local". Barcelona, Fundació Jaume Bofill.
- Gordó, G. (2007) Planes Educativos de Entorno: Una oportunidad para el aprendizaje organizacional en red de los centros educativos. A: www.gestiondecentros.com
- Gordó, G. (2010) Centros educativos: ¿islas o nodos?. Graó. Barcelona.
- Hernández, F. (2011). (coord.) Cap a una escola secundària inclusiva: saber i experiències de joves en situació d'exclusió. Barcelona: Universitat de Barcelona. Dipòsit Digital. Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/15963> [Data de consulta: 1 de febrer de 2013]
- Hernández, F.; Tort, A. (2009). Cambiar la mirada sobre el fracaso escolar desde la relación de los jóvenes con el saber. Revista Iberoamericana de Educación, 49 (8), 1-11. Disponible a: <http://www.rieoei.org/deloslectores/3109Hernandez.pdf> [Data de consulta: 1 de febrer de 2013].
- López Melero, M. (2007). Ideología y ciencia en el tratamiento educativo de la diversidad: compensación, integración, inclusión?, A: A. Sánchez Palomino; R. Pulido (coord.) El centro educativo: Una organización de y para la diversidad. Almería: Grupo Editorial Universitario, p. 39-91.
- Porres, A. (2012). Relaciones pedagógicas en torno a la cultura visual de los jóvenes. Barcelona: Octaedro, Bolsillo, 28.

Simó, N. (2011). L'acollida d'alumnat immigrant en el sistema educatiu a Catalunya: reflexions i propostes a partir de l'anàlisi del cas de Vic. *Temps d'Educació*, 40, 147-162. Disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/view/248250/332363>. [Data de consulta: 1 de febrer de 2013].

Simó, N.; Telford, J. (2012). Vic: The Challenges Facing Schools in a Small, Newly Diverse, Catalan City. *Improving Schools*, 15 (3), 211-227.

Subirats, J; Albaigés, B. (2006) Educació i comunitat. Reflexions a l'entorn del treball integrat dels agents educatius. Fundació Jaume Bofill. www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/424.pdf Tort,

A. ; Simó, N. (2007). Escolarització, immigració i territori. *AUSA*, XXIII (159), 123-136. Disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/Ausa/article/view/85166/110163> [Data de consulta: 1 de febrer de 2013].

Monogràfic sobre Plans Educatius d'Entorn de la revista revista *Graó*, núm.012, abril, 2007

Monogràfic sobre Plans Educatius d'Entorn de la revista *Cuadernos de Pedagogía* n. 375. Gener 2008

Monogràfic sobre el treball en xarxa de la revista *Guix*, n. 356-357. Estiu 2009.

Monogràfic de la revista *Cuadernos de Pedagogía* sobre La relación de los jóvenes con el saber? *Cuadernos de Pedagogía*, 430, Gener 2013. 54-82.

Guia metodològica per a l'elaboració de Projectes Educatius de Ciutat (IGOP-DIBA):

http://www.diba.es/educacio/pdf/guia_m7.pdf

Ensenyament i Planificació Multinivell

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Robert Ruiz Bel

OBJECTIUS:

És una assignatura obligatòria de 3 crèdits, que pretén intruduir a l'alumnat en la planificació del curricular de centre y d'alula des d'un enfocament inclusiu. S'hi aborden les estratègies de planificació per a tot l'alumnat, y de planificació iondividualitzada de l'acceés progrés y participacio en el context de l'aula inclusiva, amb vinculació als plans per a tot l'alumnat a l'aula. Amb aquests finalitas, s'hi plantegen diferents enfocaments, basats en l'Ensenyament multinivell i de Disseny universal, atenent a fons relacionades amb pràctiques consolidades i a la recerca actual sobre aquests aspectes. El propòsit fonamentaSl de l'assignatura és de, proporcionar a l'alumnat del màster oportunitats de conèixer y emprar les esmentades fons, tant en possibles pràctiques professionals, com pel disseny, desenvolupament en recerca sobre els esmentats tòpics, y tant pel que fa als entors educatius formals -des de l'educació infantil a l'educació postobligatòria, com pel que fa a altres entorns de dimensions educatives.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Coneix els principals paradigmes de la inclusió a nivell internacional
- Aplica correctament les fases per al disseny d'unitats didàctiques multinivell
- Elabora propostes de planificació individualitzada en resposta a les necessitats individuals dels alumnes
- Analitza críticament els elements condicionants de la inclusió en les actituds i pràctiques educatives actuals
- Relaciona els diferents elements de la realitat actual amb les línies prioritàries i recomanacions internacionals al respecte.

CONTINGUTS:

---

1. Marc general inclusiu per a la planificació per a tots i totes, i la vseva vinculació amb la planificació individualitzada. Orientacions i recomanacions internacionals.
  - 1.1. Aportacions publicades per la UNESCO
  - 1.2. Aportacions publicades per la EADSEN
  - 1.3. Bases d'anàlisi sobre polítiques en personalització de suports. Enfocament de l'OCDE.
  - 1.4. Normativa i regulacions en el context estatal i autonòmic.
2. Ensenyament i Planificació Multi nivell
  - 2.1. Orígens, sentit i context de l'Ensenyament Multi nivell
  - 2.2. Planificació per a tots i totes en l'Ensenyament Multi nivell.
  - 2.3. Els plans Individualitzats en el contextos de l'Ensenyament Multi nivell.

- 2.4. Plans per a tots i totes amb vincles amb Plans Individualitzats en l'Ensenyament Multi nivell
- 2.5. Aplicacions i aplicabilitat de l'Ensenyament Multi nivell en els nostres contextos.
- 3. Disseny Universal en Educació
  - 3.1. Orígens, sentit i context de les pràctiques en Disseny Universal
  - 3.2. Universal Design for Learning, o Disseny universal de l'aprenentatge, en el nostre context
  - 3.3. Planificació per a tots i totes en el Disseny universal de l'aprenentatge
  - 3.4. Els plans Individualitzats en el contextos de Disseny universal de l'aprenentatge
  - 3.5. Plans per a tots i totes i Plans Individualitzats en Disseny universal de l'aprenentatge. Vincles
  - 3.6. Aplicacions i aplicabilitat del Disseny universal de l'aprenentatge en els nostres contextos.
- 4. El Disseny de plans per a tots i totes i de plans individualitzats en el nostres contextos.
  - 4.1. Un enfocament basat en la vinculació de plans per a tothom i plans individualitzats
  - 4.2. Instruments i procediments d'anàlisi de la pràctica a l'aula
  - 4.3. Instruments i procediments de planificació per a tothom i la seva individualització
  - 4.4. Recerca i aplicacions en els nostres contextos.

AVALUACIÓ:

- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
- Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
- El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- European Agency for Development in Special Needs Education (2003). Educación Inclusiva y prácticas eficaces en el aula. Denmark
- European Agency for Development in Special Needs Education (2005). Educación Inclusiva y prácticas en el Aula en Educación Secundaria. Denmark
- European Agency for Development in Special Needs Education (2005). Principios fundamentales de la Educación de Necesidades Educativas Especiales. Denmark
- Collicott, J. (2000). "Posar en pràctica l'ensenyament multinivell: estratègies per als mestres". Suports. Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la Diversitat. Vol. 4, núm. 1, p. 87-100
- Ruiz, R. (2008): Plans múltiples i personalitzats per a l'aula inclusiva. Eumo.Vic.
- UNESCO (2001). Understanding and responding to Children's Needs in Inclusive Classrooms. A Guide for Teachers. Paris: UNESCO..
- UNESCO (2005). Guidelines for inclusión: ensuring access to education for all. París: UNESCO.
- UNESCO (2009). Directrices sobre políticas de inclusión en la educación. París: UNESCO.

Complementària

- Bryson, J. (2003). Universal Instructional Design in Postsecondary Settings. An implementation guide. Learning Opportunities Task Force. Richmond Hill.
- Collicott, J. (1991). "Implementing Multilevel Instruction: Strategies for Classrooms Teachers". Dins: Porter, G. i Richler, D. Changing Canadian Schools: Perspectives on Inclusion and Disability. Toronto: The Allen Roeher Institute, p. 9-34.
- Conell, B.S., Jones, M., Mace, R., Mueller, J., Mullick, A. i Ostroff, E. (1997). The Principles of Universal Design. The National Institute on Disability and Rehabilitation Research. U.S. Department of Education.

NC State University, The Center for Universal Design..

- Engelman, M. i Jeffs, T. (2008): Increasing Student Engagement with Universal Design for Learning. Dins G. Richards (Ed.), "Proceedings of World Conference on E-learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education 2008 (pp.52-57). Chesapeake, VA.AACE
- Equip Interdisciplinari de Tutoria Universitaria (EITU). (1999): Avaluació inicial dels estils d'aprenentatge d'un grup d'estudiants de la Universitat de Lleida: un instrument per a la tutoria i per a la reflexió metodològica. A: "L'avaluació formal i no formal, 1999. Jornades Maria Rubies de Recerca i Innovació Educativa (3, 1999. Lleida) pp. 233-236
- Hall, T., Strangman, N., i Meyer, A. (2003). Differentiated Instruction and Implications for UDL Implementation. Wakefield, MA: National Center on Accessing in the General Curriculum.
- Hitchcock, C., Meyer, A., Rose, D. i Jackson, R. (2002): Providing New Access to the General Curriculum: Universal Design for Learning. Dins: Teaching Exceptional Children, Vol. 35, No. 2 pp
- Hitchcock, C., Meyer, A., Rose, D. i Jackson, R. (2002-b) Technical brief: access, participation, and progress in the general curriculum. Wakefield, MA: National Center on Accessing the General Curriculum.
- King-Saers, M.E. (2008). Facts and fallacies: differentiation and the general education curriculum for students with special educational needs. Support for Learning, Vol. 23 Issue 2, pp. 55-62. May 2008
- McCahan, S. (2007): Universal Instructional Design Applied in a Design Classroom . Design in Engineering Education Division. 2007 Conference Program. American Society for Engineering Education, 2007.
- Meo, G. (2008): Curriculum Planning for All Learners: Applying Universal Design for Learning (UDL) to a High School Reading Comprehension Program. Preventing School Failure, Vol. 52, No. 2, Winter 2008, pp. 21-30.
- Orkwis, R. i McLane, K. (1998). A curriculum every student can use: design principles for student access. ERIC/OSEP, topical Brief. Reston, VA: Council for Exceptional Children.
- Porter, G.L. i Richler, D. (Eds.) (1990). Changing Canadian Schools: Perspectives on Disability and Inclusion
- Richardson, K. i Hofer, M. (2006): Connecting Theory and Practice Through Design-Based Research: Applying Universal Design for Learning Principles to Multimedia Presentations A: Crawford, C. et al. (Eds.), Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference 2006 (pp. 4221-4224). Chesapeake, VA: AACE.
- Rose, D. i Strangman, N. (2008): Universal Design for Learning: Meeting the Challenge of Individual Learning Differences Through a Neurocognitive Perspective. Universal Access in the Information Society. Vol.5, No.4 April 2007. pp. 381-391. Springer Berlin / Heidelberg. Ed.
- Ruiz, R., Solé, L., Echeita, G., Sala, I. y Datsira, M. (2012). "El principio del Universal Design. Concepto y desarrollos en la enseñanza superior", a: Revista de Educación. Gobierno de España. Ministerios de Educación, Cultura y Deporte. N° 359 Septiembre-Diciembre 2012, p. 413-430. DOI 10.4438/1988-592X-RE-2011-359-100.
- Sopko, K.M. (2008): Universal Design for Learning: Implementation in Six Local Education Agencies. Dins FORUM. National Association of State Directors of Special Education. Alexandria. VA
- Wehmeyer, M. L. (2002). Providing access to general curriculum. Teaching Students with Mental Retardation. Baltimore: Paul Brookers
- Wehmeyer, M.L., Lance, G.D i Bashinski, S. (2002): Promoting Access to the General Curriculum for Students with Mental Retardation: A Multi-Level Model. Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities, 2002, 37(3) pg. 223-234.
- Wehmeyer, M.L., Lance, G.D. i Bashinski, S. (2002). Un model multinivell per afavorir l'accés dels alumnes amb retard mental al currículum general. Revista Suports, 6 (2), 192-202
- Yuval, L., Procter, E., Korabik, K. i Palmer, J. (2004): Evaluation Report on the Universal Instructional Design Project at the University of Guelph.

Recursos

- www.euopen-agency.org
- www.edd.net
- www.cast.org/
- www.cermi.es
- www.eurydice.org

- www.unesdoc.unesco.org
- www.unesco.org

Estructuració Cooperativa de l'Activitat a l'Aula

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Josep Ramon Lago Martínez
- Milagros Ascensión Naranjo Llanos

OBJECTIUS:

Com les altres dues assignatures del Mòdul 4 aquesta darrera assignatura pretén oferir recursos per a fer possible la inclusió de l'alumnat en les aules comunes. Posa l'accent en el "com", sense oblidar el "què" (els conceptes bàsics de l'aprenentatge cooperatiu) ni el "perquè" (les raons que ens duen a estructurar de forma cooperativa l'aprenentatge dins les aules comunes).

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Analitza els diferents models d'assessorament als centres educatius per a la implementació d'estratègies de treball cooperatiu a l'aula
- Aplica correctament les dinàmiques i tècniques d'aprenentatge cooperatiu en el marc de les diferents etapes educatives i àrees curriculars
- Dissenya processos d'assessorament en base al programa CA/AC i les necessitats del context
- Analitza les condicions bàsiques i afavoridores de l'aprenentatge cooperatiu a l'aula i en determina els recursos necessaris per a la seva implementació
- Argumenta de forma crítica, els avantatges i condicions de l'estructura cooperativa de l'aula i la seva relació amb la inclusió escolar
- Assumeix la responsabilitat del seu desenvolupament professional y de la seva especialització en diferents àmbits

CONTINGUTS:

Introducció general a l'assignatura

1. Alguns conceptes bàsics:

- 1.1 Elements determinants del grau d'inclusió d'una aula
- 1.2 L'estructura de l'activitat
- 1.3 D'una estructura de l'activitat individualista i/o competitiva a una estructura de l'activitat cooperativa:
Elements fonamentals de l'estructura de l'activitat
- 1.4 L'aprenentatge cooperatiu
- 1.5 Segments d'activitat en una aula
- 1.6 Grau de cooperativitat d'un equip i d'un grup classe
- 1.7 Algunes qüestions prèvies: la formació dels equips; dels equips esporàdics als equips de base.

2. El Programa CA/AC (“Cooperar per Aprendre/Aprendre a Cooperar”)

- 2.1 Àmbit d'Intervenció A: Cohesió de Grup
- 2.2 Àmbit d'intervenció B: El treball en equip com a recurs
- 2.3 Àmbit C: El treball en equip com a contingut.

- Ensenyar a treballar en equip
- Avaluar el treball en equip

3. El procés de formació/assessorament sobre el “Programa CA/AC”

3.1 Etapes del procés de formació/assessorament:

- Introducció
- Generalització
- Consolidació

3.2 Condicions afavoridores de la implementació de l'aprenentatge cooperatiu a l'aula

AVALUACIÓ:

- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
- Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
- El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Lago, J.R. (2008). Assessorament psicopedagògic i millora de la pràctica educativa. Vic: Eumo.
- Lago, J.R., Pujolàs, P., Naranjo, M. (2011) "Aprender cooperando, para enseñar a cooperar: procesos de formación/asesoramiento para el desarrollo del Programa CA/AC". Aula. Revista de Pedagogía de la Universidad de Salamanca. Vol. 17. Pp. 89-106
- Pujolàs, P., Lago, J.R. (2007): “La organización cooperativa de la actividad educativa”. Bonals, J. i Sánchez-Cano, M. (Coord.) (2007): Manual de Asesoramiento Psicopedagógico. Barcelona: Graó, 349-391.
- Pujolàs, P. (2003) Aprender juntos alumnos diferentes. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula. Vic: Eumo.
- Pujolàs, P. (2008). 9 ideas clave: El Aprendizaje Cooperativo. Barcelona: Graó.

Complementària

- AA.VV. (2005) “Tema del Mes: Grupos Cooperativos”. Cuadernos de Pedagogía, 345,
- ABAD, M.; BENITO, M.L. (Coords.) (2006): Cómo enseñar junt@s a alumnos
- COLL, C. (1984): “Estructura grupal, interacción entre alumnos y aprendizaje escolar”. Infancia y Aprendizaje, 27/28, pp. 119-138.
- diferentes: aprendizaje cooperativo. Zaragoza: Egido Editorial
- ECHEITA, G.; MARTÍN, E. (1990): “Interacción social y aprendizaje”. Dins: C. Coll, J. Palacios y A. Marchesi (Comp.): Desarrollo psicológico y educación. Vol. III. Madrid: Alianza, pp. 49-67.
- FABRA, M.L. (1992): Técnicas de grupo para la cooperación. Barcelona: CEAC.

- JOHNSON, D.W., JOHNSON, R.T.; HOLUBEC, E.J. (1999): El aprendizaje cooperativo en el aula. Buenos Aires: Paidós.
- JOHNSON, R.T.; JOHNSON, D.W. (1997): "Una visió global de l'aprenentatge cooperatiu". Suports. Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la Diversitat, vol. 1, núm. 1, pp. 54-64.
- KAGAN, S. (1999): Cooperative Learning. San Clemente: Resources for Teachers, Inc.
- KAGAN, S. (2001): "Kagan Structures and Learning Together. What is the Difference?". Kagan Online Magazine. <http://www.kaganonline.com/KaganClub/FreeArticles.html>
- MARCHENA, R. (2005): Mejorar el ambiente en las clases de secundaria. Un enfoque práctico para responder a la diversidad desde el aula. Málaga: Aljibe.
- OVEJERO, A. (1990): El aprendizaje cooperativo. Una alternativa eficaz a la enseñanza tradicional. Barcelona: PPU.
- PARRILLA, A. (1992): El profesor ante la integración escolar: "Investigación y formación". Capital Federal (Argentina): Ed. Cincel.
- pp 50-83.
- PUJOLÀS, P. (Ed.), LAGO, J.R., RIERA, G., PEDRAGOSA, O. y SOLDEVILA, J. (Coords.) (2006): Cap a una educació inclusiva. Crònica d'unes experiències. Vic: Eumo.
- RUÉ, J. (1991a): El treball cooperatiu. Barcelona: Barcanova.
- SERRANO, J.M.; CALVO, M.T. (1994): Aprendizaje cooperativo. Técnicas y análisis dimensional. Murcia: Caja Murcia Obra cultural.
- SLAVIN, R. E., SHARAN, S., KAGAN, S., HERTZ-LAZAROWITZ, R., WEBB, C.; SCHMUCK, R. (Eds.) (1985): Learning to cooperate, cooperating to learn. New York: Plenum Press.

Recursos

- www.kaganonline.com/KaganClub/FreeArticles.html
- www.cife-ei-caac.com

Integració Social de Col·lectius amb Risc d'Exclusió

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Josep Ramon Lago Martínez

OBJECTIUS:

L'assignatura Integració social en col·lectius amb risc d'exclusió forma part del mòdul n. 5: l'atenció socioeducativa de les persones amb discapacitat al llarg del cicle vital? juntament amb les assignatures Transició a la vida adulta i a la vellesa? i Desenvolupament infantil i atenció precoç. L'estudi d'aquesta matèria permetrà a l'alumne situar-se en el context de la inclusió i de l'exclusió a fi i efecte de conèixer, comprendre i tenir eines preventives i d'intervenció per a aquests col·lectius.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Coneix els principals factors de diversitat que poden conduir a processos d'exclusió social
- Analitza críticament pràctiques i situacions educatives d'injustícia i d'exclusió social
- Mostra habilitats per a la coordinació amb equips multiprofessionals dins i fora del centre educatiu, per tal de desenvolupar projectes d'intervenció específics que se'n derivin
- Mostra habilitats i tècniques per a la mediació i gestió del conflicte.
- Coneix els mecanismes de participació i de coordinació dins els centres educatius per promoure un entorn d'acollida i inclusió de tots els col·lectius i persones.

CONTINGUTS:

Tema 1: Els processos d'exclusió social i d'inserció sociolaboral

- Itinerari cap a l'exclusió: factors socials, familiars i personals
- La vulnerabilitat com a fase clau de l'exclusió: la debilitat en la inserció laboral i la fragilitat dels vincles relacionals

Tema 2: L'atenció socioeducativa en col·lectius de persones amb risc d'exclusió social

- Infants i joves en risc social o d'exclusió
- Immigració i exclusió social
- Drogodependències i exclusió social
- Discapacitat i exclusió social
- Gènere i exclusió social

Tema 3: Programes, mètodes i estratègies que permetin la construcció d'una educació i d'una societat per a tots

- Programes d'integració socio-laboral en diferents col·lectius
- Noves tecnologies i inclusió social-

AVALUACIÓ:

Activitats d'avaluació continuada del procés d'aprenentatge al llarg de l'assignatura que suposaran el 50% de la qualificació final. En cap cas una activitat tindrà més del 25% en la nota final.

Dues activitats d'avaluació de resultats (50% restant): la primera consistirà en un treball individual de síntesi i de reflexió personal que integri els continguts treballats i la segona consistirà en un treball en equip d'aprofundiment d'un aspecte tractat en les tres assignatures del mòdul i la seva presentació oral.

BIBLIOGRAFIA:

- Ación, E. i Majuelos, F. (eds). (2003). *De la exclusión al estigma*. Almería: Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía.
- Castel, R.(1995). "De la exclusión como estado a la vulnerabilidad como proceso". *Archipiélago* 21: 27-37.
- De Lucas, J. i Torres, F. (Eds). 2002. *Inmigrantes: ¿cómo los tenemos? Algunos desafíos y (malas) respuestas*. Madrid: Talasa.
- García Roca, J. (1998). *Exclusión social y contracultura de la solidaridad. Prácticas, discursos y narraciones*.
- La Parra, D. i Tortosa, J.M. (2002). Procesos de exclusión social: redes que dan protección e inclusiones desiguales. *Revista del Ministerio del Trabajo y Asuntos Sociales*, n. 35, 55-65. Madrid.
- Martínez Torralba, I.; Vásquez-Bronfman, A. (2006). *La resiliencia invisible. Infancia, inclusión social y tutores de vida*. Madrid: Gedisa.

Pràctiques Externes

Tipologia: Pràctiques Externes (PE)

Crèdits: 6,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT RESPONSABLE

- Josep Ramon Lago Martínez

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Analitza críticament situacions educatives des d'un enfocament inclusiu i global.
- Planteja intervencions assessores o d'investigació entorn a diferents processos de pràctiques realitzats i d'acord als valors democràtics i de promoció de la inclusió.
- Assumeix responsabilitats junt amb els diferents equips de treball per a la millora dels processos educatius i de la inclusió escolar.
- Avalua processos de realització personal i estableix accions de millora davant el treball realitzat o el procés seguit.
- Comunica d'una forma clara i argumentada els resultats del treball realitzat en el context de pràctiques.
- Aplica estratègies d'investigació-acció per a la millora de les pràctiques professionals d'educació inclusiva.

AVALUACIÓ:

Les competències associades al Practicum s'avaluaran a partir dels següents elements:

- L'Informe del tutor o de la tutora de la Universitat (50 %).
- El Projecte d'innovació o de millora o la memòria d'investigació, que haurà de presentar l'estudiant (50 %).

Transició a la Vida Adulta i a la Vellesa

Tipologia: Obligatòria (OB)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Josep Ramon Lago Martínez

OBJECTIUS:

L'assignatura Integració social en col·lectius amb risc d'exclusió forma part del mòdul nº 5: l'atenció socioeducativa de les persones amb discapacitat al llarg del cicle vital? juntament amb les assignatures Transició a la vida adulta i a la vellesa? i Desenvolupament infantil i atenció precoç

L'estudi d'aquesta matèria permetrà a l'alumne situar-se en el context de la inclusió i de l'exclusió a fi i efecte de conèixer, comprendre i tenir eines preventives i d'intervenció per a aquests col·lectius

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Coneix els principals trets psicoevolutius de la transició a la vida adulta.
- Identifica elements d'intervenció educativa entorn la vellesa i per a la promoció de la inclusió social.
- Proposa intervencions en l'àmbit de l'educació no formal orientades a persones adultes en col·laboració amb serveis i altres professionals de referència.
- Orienta en processos de transició a la vida adulta en casos de col·lectius o persones amb risc d'exclusió.
- Coneix els principals recursos TIC orientats a la intervenció socioeducativa en l'àmbit no formal.
- S'expressa adequadament tant per mitjà oral com escrit argumentant les idees i els principis que els fonamenten.
- Mostra capacitat de treballa autònom i de lideratge de projectes.

CONTINGUTS:

Tema 1: Els processos d'exclusió social i d'inserció socio-laboral

- Itinerari cap a l'exclusió: factors socials, familiars i personals
- La vulnerabilitat com a fase clau de l'exclusió: la debilitat en la inserció laboral i la fragilitat dels vincles relacionals

Tema 2: L'atenció socioeducativa en col·lectius de persones amb risc d'exclusió social

- Infants i joves en risc social o d'exclusió
- Immigració i exclusió social
- Drogodependències i exclusió social
- Discapacitat i exclusió social

- Gènere i exclusió social

Tema 3: Programes, mètodes i estratègies que permetin la construcció d'una educació i d'una societat per a tots

- Programes d'integració socio-laboral en diferents col·lectius
- Noves tecnologies i inclusió social

AVALUACIÓ:

Activitats d'avaluació continuada del procés d'aprenentatge al llarg de l'assignatura que suposaran el 50% de la qualificació final. En cap cas una activitat tindrà més del 25% en la nota final.

Dues activitats d'avaluació de resultats(50% restant): la primera consistirà en un treball individual de síntesi i de reflexió personal que integri els continguts treballats i la segona consistirà en un treball en equip d'aprofundiment d'un aspecte tractat en les tres assignatures del mòdul i la seva presentació oral.

BIBLIOGRAFIA:

Bibliografia bàsica

Acién, E. i Majuelos, F. (eds). (2003). *De la exclusión al estigma*. Almería: Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía.

Castel, R.(1995). "De la exclusión como estado a la vulnerabilidad como proceso." Archipiélago 21: 27-37.

De Lucas, J. i Torres, F. (Eds). 2002. *Inmigrantes: ¿cómo los tenemos? Algunos desafíos y (malas) respuestas*. Madrid: Talasa.

García Roca,J.(1998). *Exclusión social y contracultura de la solidaridad. Prácticas, discursos y narraciones*.

La Parra, D. i Tortosa, J.M.(2002). *Procesos de exclusión social: redes que dan protección e inclusiones desiguales*. En Rev. del Ministerio del trabajo y Asuntos Sociales, nº 35, 55-65. Madrid.

Martinez Torralba, I. i Vázquez-Bronfman, A. (2006). *La resiliencia invisible. Infancia, inclusión social y tutores de vida*. Madrid: Gedisa

Treball de Fi de Màster

Tipologia: Treball de Fi de Màster (TFM)

Crèdits: 9,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT RESPONSABLE

- Josep Ramon Lago Martínez

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Integra continguts de caràcter teòric i conceptual amb situacions aplicades a contextos reals i d'investigació.
- Planifica, desenvolupa i avalua plans d'intervenció i d'investigació en el marc de l'educació inclusiva.
- Estructura processos de treballs propis i els organitza d'acord als objectius i propòsits plantejats.
- S'expressa adequadament fonamentant les idees i els arguments en relació al treball realitzat i utilitzant els recursos tecnològics i audiovisuals apropiats.
- Argumenta de forma sòlida i tècnica, els processos realitzats i el sentit que poden tenir en un marc d'inclusió educativa.
- Resol correctament i amb autonomia els problemes que deriven de la realització de processos d'investigació, tant a nivell individual com d'interacció amb altres persones.

CONTINGUTS:

- Funcions i tasques en relació amb l'atenció a la diversitat. Treball en equip multiprofessional i treball en xarxa.
- Tipus d'institucions socioeducatives. Els equips multiprofessionals. El treball en xarxa.
- Estudi i anàlisi de casos: àmbits, centres, col·lectius participants, situacions educatives, resolució de problemes i presa de decisions.
- Anàlisi de la realitat social i cultural. Metodologies i estratègies d'investigació.
- Disseny, aplicació i avaluació de projectes investigació socioeducativa.
- Elaboració de plans de treball, programes, projectes educatius (individuals i de centre) i documents de planificació.
- Estratègies i disseny d'investigacions.

AVALUACIÓ:

La nota del treball s'obtindrà seguint les següents proporcions:

- Informe dels membres del tribunal sobre la presentació escrita i oral: 70%
- Informe del tutor o de la tutora: 30%

Per aprovar el TFM els dos informes han de tenir, com a mínim, una qualificació de 5 sobre 10 perquè es pugui fer la mitjana ponderada entre ambdues notes.

ASSIGNATURES D'ESPECIALITATS

Investigació en Estratègies i Recursos per Atendre la Diversitat

Tipologia: Optativa (OP)

Crèdits: 3,0

Llengua d'impartició: Català

PROFESSORAT

- Antoni Tort Bardolet
- Josep Ramon Lago Martínez
- Robert Ruiz Bel

OBJECTIUS:

L'assignatura 10770 s'ubica al mòdul 2 del Màster en Educació Inclusiva que duu per títol Actualització en Investigació?. És una assignatura obligatòria de 3 crèdits.

RESULTATS D'APRENTATGE:

- Identifica necessitats i reptes de l'escola inclusiva i les concreta en propostes d'investigació aplicades
- Coneix els principals paradigmes d'investigació qualitativa i quantitativa entorn l'escola inclusiva
- Dissenya projectes d'innovació o investigació en l'àmbit de la inclusió educativa i social
- Reflexiona entorn la importància de la investigació per a la resolució de problemes i reptes que planteja la inclusió
- Es comunica amb fluïdesa i de forma clara en moments d'expressió oral i escrita amb l'ús de terminologia apropiada segons la situació plantejada

CONTINGUTS:

---

1. Continguts i metodologies de recerca en Ciutadania, immigració i educació? l'escolarització i immigració; el centre educatiu i el seu lideratge comunitari; les polítiques educatives contra l'exclusió i el paper de la dona en l'educació.

2. Continguts i metodologies de recerca en Territori i educació?: l'educació i petits municipis; acompanyament a l'escolaritat, els museus i la pedagogia, l'evolució del pensament pedagògic i de les institucions educatives i la família, escola i entorn.

3. Continguts i metodologies de recerca en Aprentatge cooperatiu i Processos de formació i assessorament a professionals de l'educació per a la millora de la pràctica educativa

4. Continguts i metodologies de recerca en Disseny Universal de l'Aprentatge (Universal Design for Learning)

5. Continguts dels apartats d'un treball de recerca sobre atenció a la diversitat:

- Títol. o tema. Justificació del treball

- Objectius Conceptes claus del treball
- Metodologia

- Pla de Treball
- Bibliografia i webgrafia

AVALUACIÓ:

- Per aprovar l'assignatura l'alumnat ha de superar tots els elements d'avaluació que es concreten al document d'informació general del màster, els quals s'especificaran encara més en iniciar-se l'assignatura.
- Com totes les del màster, aquesta assignatura és de convocatòria única.
- El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de tornar a matricular-se el següent curs acadèmic.

BIBLIOGRAFIA:

Bàsica

- Colleldemont, Eulàlia "Posibilidades didácticas de los museos virtuales". Revista de Ciencias de la Educación. Pàg. 389-400. Document a disposició
- Collet, J.; Tort, A. (2012) *Famílies, escola i èxit. Millorar els vincles per millorar els resultats*. ISBN 978-84-85557-89-9
- Collet, J.; Tort, A. (2011), *Famílies i escola: problema o solució? Millorar els vincles entre escola i famílies per millorar els resultats acadèmics*. Barcelona: Fundació Bofill. Col. Informes Breus, núm. 35.
- Guitart, R., Cobler, E., Fortuny, I., Zabala, P. "Taula de reflexió: igualtat de gènere i intervenció en i per al conflicte". *Terceres jornades de mediació GREC. Gènere i conflicte*. Barcelona, abril 2013
- Pujolàs, P. i Lago, J. R. (2012). Un programa para cooperar y aprender?. *Cuadernos de pedagogía*. Núm. 428, pp. 24-26.
- Pujolàs (2011): "Aulas inclusivas y aprendizaje cooperativo". *Educatio Siglo XXI*, Vol. 30, nº 1. Pp. 89-112
- Lago, J.R., Pujolàs, P., Naranjo, M. (2011) "Aprender cooperando, para enseñar a cooperar: procesos de formación/asesoramiento para el desarrollo del Programa CA/AC". *Aula. Revista de Pedagogía de la Universidad de Salamanca*. Vol. 17. Pp. 89-106
- Ruiz, R., Solé, L., Echeita, G., Sala, I.; Datsira, M. (2012) El principio del Universal Design. Concepto y desarrollos en la enseñanza superior?, a: *Revista de Educación*. Gobierno de España. Ministerios de Educación, Cultura y Deporte. Nº 359 Septiembre-Diciembre 2012, p. 413-430. DOI 10.4438/1988-592X-RE-2011-359-100
- Simó, N. (2011) "L'acollida d'alumnat immigrant en el sistema educatiu a Catalunya: reflexions i propostes a partir de l'anàlisi del cas de Vic". *Temps d'Educació*, núm. 40 pp. 147-162.
- Simó, N.; Telford, J. (2012). Vic: The Challenges Facing Schools in a Small, Newly Diverse, Catalan City. *Improving Schools*, 15 (3), 211-227.
- Tort, A.; Simó, N. (2011), Escolarización, Inmigración y territorio. Algunas reflexiones. Dins: García Castaño, F. J., Carrasco, Pons, S. (2010), *Población inmigrante y escuela. Conocimientos y saberes de investigación. Textos reunidos en homenaje a Eduardo Terrén Lalana*. Madrid: IFIIE-CREADE. Pàgines 317-339. ISBN: 978-84-369-5207-0. D. L.: M-49676-2011.